

KRISEN KRADSER

Flere teatre er gået konkurs eller kæmper for overlevelse. Kulturministeren bør træde hjælpende til, mener teaterlivet og Folketingets Kulturudvalg.

KREATIV INDSTILLING

Alle kender angsten for at miste kreativiteten. Men der er ingen grund til frygt – det er et spørgsmål om indstilling, lyder det fra en ekspert.

LIGESTILLING

Hvor stor indflydelse har en manuskriptforfatter på ligestillingen i skuespillerbranchen? Interview med Mai Brostrøm, der har skrevet 'Livvagterne'.

FEBRUAR 2009 #02

MAGASINET

SCENELIV

SANG • DANS • TEATER • FILM / UDGIVET AF DANSK SKUESPILLERFORBUND

A photograph of a woman with short blonde hair, wearing a dark jacket, sitting in a blue theater seat. She is looking towards the camera with a slight smile. Above her, several large, warm-toned stage lights are visible, creating a dramatic atmosphere. The background is dark, emphasizing the lights and the woman.

ALVORLIG STRESS BLEV EN FAST FØLGESVEND

MADELEINE RØN JUUL OM AT MANGLE LEDERKOMPTENCER

STYR PÅ SKATTEN?

FORSKUDSOPGØRELSE OG ÅRSOPGØRELSE ER NU KUN ELEKTRONISK

Skal du have justeret din forskudsopgørelse for 2009, fordi din indtægt er anderledes end sidste år?

Så skal du selv gå ind på SKATs hjemmeside www.skat.dk og bruge deres tast-selv-service og ændre opgørelsen i din 'skattemappe'.

Fremover udsender SKAT nemlig hverken forskudsopgørelsen eller årsopgørelsen på papir. Det betyder også, at du selv skal gå ind på SKATs hjemmeside og tjekke din årsopgørelse. Årsopgørelsen kan ses i 'skattemappen' fra den 10. marts, oplyser SKAT.

For at se dine skatte-oplysninger, skal du bruge din tast-selv-kode. Du har formentlig fået en kode tilsendt på et tidligere tidspunkt. Kan du ikke finde den, kan du bestille en ny kode på SKATs hjemmeside, og den vil komme til dig med posten.

SKAT

GENERALFORSAMLING 2009.

TIL KALENDEREN – SÆT KRYDS DANSK SKUESPILLERFORBUND HOLDER SIN 105. GENERALFORSAMLING

SØNDAG DEN 3. MAJ 2009 - KL. 12.00

DER ARBEJDES LIGE NU INTENST PÅ AT FINDE ET NYT SKØNT STED TIL ARRANGEMENTET, OG VI HÅBER AT ET HAV AF MEDLEMMER VIL MØDE OP OG VÆRE MED TIL AT GØRE DAGEN FLOT OG FESTLIG. SOM SÆDVANLIG ER DER FEST BAGEFTER FOR DE FREMMØDTE. MERE INFORMATION FØLGER I NÆSTE NUMMER AF "SCENELIV". GLÆD DIG.

**DER ER FORMANDSVALG I ÅR. SAMT NATURLIGVIS VALG TIL BESTYRELSEN.
KOM UD AF BUSKEN OG ARBEJD FOR DIT FORBUND! VI HAR BRUG FOR DIG!
ALLE KANDIDATER KAN MELDE SIG FREM TIL 1.APRIL 2009.**

**TILMELDINGEN SKAL VÆRE BILAGT EN PERSONLIG PRÆSENTATION
PÅ MAX. 1/2 A4-SIDE.**

MANGE HILSNER

ARBEJDSGRUPPEN – GENERALFORSAMLING 2009

FEBRUAR 09:

KRISE OG KONKURSER

Finanskrisen mærkes nu i teaterlivet med flere konkurer og teatre, der kæmper for overlevelse. Kulturministeren har indtil videre ikke villet træde hjælpende til. **s. 4**

UDFLUGT TIL PAKHUS 11

Pakhus 11 skal være en åben scene, hvor de frie teatergrupper hører til, og hvor publikum ved, at de kan finde dem. Sådan lyder en af Får 302's visioner for Københavns nye åbne scene. **s. 6**

FLERE ROLLER TIL KVINDER

Flere roller til kvinder og mindre stereotype roller vil fjerne mange uligheder mellem mænd og kvinder i film, tv og på teatret. Det siger en række kvinder i en ny undersøgelse af bl.a. køn og alders betydning for europæiske skuespillere. **s. 8**

ROLLER OG KØN

Kønnet er aldrig ligegyldigt, når man skriver en rolle, siger manuskriptforfatter Mai Brostrøm i et interview om, hvor meget hun som forfatter kan og vil påvirke ligestilling i tv-dramatikken. **s. 10**

DSF-LEGATER UDDALT

En række kunstnere inden for skuespil, sang, dans og musical har fået legater fra DSF til fordybelse og faglig udvikling. **s. 14**

LEDERJOB MED STRESS

Kunstnerisk var hun en kæmpe succes, men de personlige omkostninger var store for Madeleine Røn Juul, der helt uden lederkompetencer kastede sig ud i jobbet som teaterchef i Århus. **s. 16**

LØNSTATISTIK PÅ VEJ

I løbet af foråret udarbejder DSF den første egentlige lønstatistik for DSF's område. Læs, hvad du skal gøre, for at projektet lykkes. **s. 20**

DEN KREATIVE INDSTILLING

Frygt ikke, at kreativiteten forsvinder pga. ansøgninger og samtaler i jobcenteret. Det handler om indstilling – og den kan man selv vælge, lyder det fra en kreativitets-konsulent. **s. 4**

BOG OM TEATERMASKER

Jens Kirkedal Jensens nye bog om teatermasker er blevet en brag af en bog, skriver Torben Jetsmark i sin anmeldelse. **s. 25**

THE WILD PARTY på Gladsaxe Ny Teater.

Foto: Presserum GT

KRISE OG KONKURSER

FLERE TEATRE ER GÅET KONKURS I DE SENESTE MÅNEDER, OG LIGE NU KÆMPER MINDST ET FOR OVERLEVELSE. ÅRSAGEN ER MANGLENDE PRIVATE SPONSORER OG TILBAGEHOLDENDE BANKER. KULTURMINISTEREN SER IND TIL VIDERE PASSIVT TIL.

Af Pia Møller Munksgaard, pmm@skuespillerforbundet.dk

Finanskrisen kan nu for alvor mærkes i teaterlivet i både udlandet og herhjemme. På Broadway er en række forestillinger lukket ned siden 1. januar, og nye planlagte shows har svært ved at finde finansiering.

Konsekvenserne af krisen føles også i det hjemlige teaterliv. I starten af december blev Røde Kro Teater erklæret konkurs, og 6. januar kom turen til Nyt Dansk Musikteater. Her kom konkursen efter at en stribe pengeinstitutter havde sagt nej til at give teatret en midlertidig kredit på to mio. kr. i forbindelse med billetsalget til forestillingen 'Stjernes nat'. Kreditten skulle kun have været i otte uger, men der var lukket alle vegne, fortæller tidligere teaterchef for Nyt Dansk Musikteater Kim Sørensen.

"De lokale filialer vil jo gerne have et godt forhold til de lokale kunder, og da vi altid har været et solidt teater med et godt regnskab, var de alle positive. Men fra centralt hold

var kassen lukket i. Vi har tidligere haft brug for en mindre kredit, som vi ikke gjorde brug af. Dengang oplevede vi ingen problemer, og jeg er sikker på, at hvis ikke vi havde haft en finanskrisen, så havde svaret også været ja i dag", siger Kim Sørensen, der er ærgerlig over, at den seneste bankpakke ikke kom i tide for musikteatret.

SPONSORER MELDER FRA

Nyt Dansk Musikteater havde sidste år stor succes med forestillingen 'Lyset over Skagen', som blev set af mere end 60.000 mennesker. Til 'Stjernes nat' havde man, da teatret lukkede, solgt 16.000 billetter, og kreditten skulle have været brugt til at dække teatrets udgifter indtil alle billetindtægter var i hus.

Behovet for kreditten bundede bl.a. i, at sponsorerne stort set havde lukket pengekasen i.

"Pludselig var det meget sværere at skaffe sponsorer, selv

om jeg satte to ekstra folk på fundraising. Vi har de sidste tre-fire år hvert år kunnet rejse 3-4 mio. kr. i sponsorbidrag. I 2008 fik vi under 500.000 kr. ind."

Også på Gladsaxe Ny Teater mærker man tydeligt krisen. Teatret, der på mirakuløs vis i 2006 genopstod som egnteater, modtager årligt fire mio. kr. Ifølge teaterchef Kaspar Rostrup koster det ni mio. kr. at få teatret med 700 siddepladser til at løbe rundt, og derfor har han hidtil hvert år skaffet mellem fire og fem mio. kr. ekstra til driften.

Men nu har det private erhvervsliv og fonde klappet penge-kassen i, og samtidig blev der langt fra solgt de forventede billetter til den seneste forestilling 'The Wild Party'. Det betød, at Gladsaxe Ny Teater i januar gik i betalingsstandsning.

"Betalingsstandsningen har reddet os fra en konkurs, fordi vi nu har fred til at lave et brag af en forestilling og forhåbentlig derefter kan betale langt de fleste af vores kreditorer," fortæller Kaspar Rostrup og tilføjer, at der tegner til at blive udsolgt til den stjernebesatte Dario Fo-forestilling med den paradoksale titel 'De betaler ikke! Vi betaler ikke!'.

"Vi har altid oplevet en fantastisk stor velvilje fra det private erhvervsliv og fonde i forhold til at støtte vores teater. Men nu er alle i vanskeligheder, og de topchefer, som jeg har løbende kontakt med, siger, at de har så store problemer selv, at de ikke kan hjælpe os lige nu. Og med hensyn til fonde, så kan man ikke regne med permanent støtte fra dem. De kan sætte noget i gang, men det er ikke deres opgave at 'holde' et teater," siger Kaspar Rostrup, der vil kæmpe for Gladsaxe Ny Teater, men som også mener, at både kommuner og stat må tage et ansvar for kulturlivet, når der er økonomisk krise. "Ellers ender det jo med, at hele kulturlivet lukker – og her taler jeg ikke bare om teatre," siger han.

MINISTER BEDT OM HJÆLP

Nyt Dansk Musikteater er en af de kulturinstitutioner, der – da krisen for alvor indfandt sig – bad Folketingets Kulturudvalg om hjælp til at komme igennem. I kølvandet på flere nødskrig fra kulturlivet bad udvalget kulturminister Carina Christensen om en nødhjælpsordning for institutioner, der var truet på deres eksistens pga. krisen. Ministeren har hidtil afvist at hjælpe.

"Man ser her resultatet af, at den nuværende regering har lagt forpligtelsen over for kulturlivet delvist fra sig og over på det private erhvervsliv uden at tænke på, at erhvervslivet også kan komme i knibe en dag. Det er altid markedsføringsbudgettet, der må holde for, når erhvervslivet spænder livremmen ind, og her sidder sponsormidlerne alleryderst," siger Kim Sørensen.

I Dansk Skuespillerforbund frygter formand Henrik Petersen, at vi kun har set toppen af isbjerget i forhold til krisens konsekvenser for kulturlivet.

"Det er nødvendigt at overveje, om den kulturpolitik, man fører i øjeblikket, er holdbar. I en årrække har man baseret kulturpolitikken på, at der var en vilje fra privat side til at bidrage til kulturen, og det har der bestemt også været, så længe det gik godt. Men nu kommer de ekstra penge ikke ind længere, og det betyder, at grundlaget for vores kulturliv er afgørende forandret. Derfor er det meget beklageligt, at kulturministeren ikke er gået i dialog med Folketingets Kulturudvalg om en løsning," siger han. ■

HVIS DIN ARBEJDSGIVER GÅR KONKURS

- Kontakt altid Dansk Skuespillerforbund for at få råd og vejledning.
- Tilmeld dig på jobcenteret den første dag, du ikke længere er i arbejde eller den første dag, hvor du skulle have begyndt din ansættelse.
- Stå til rådighed for arbejdsmarkedet og søg aktivt nyt arbejde for at begrænse dit indkomsttab. Udgangspunktet er minimum 3-4 stillinger pr. måned, hvis du ikke er medlem af en a-kasse.
- Hvis du er medlem af en a-kasse, så kontakt a-kassen og orienter dem om situationen. Du kan som udgangspunkt modtage 'dagpengelån' i den periode, hvor du skulle have udført arbejde for den konkursramte arbejdsgiver. Du skal leve op til a-kassens krav om, hvad man skal gøre for at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.
- Gem jobansøgninger og stillingsopslag og før notat over mundtlige ansøgninger.
- Anmeld dit lønkrav i Lønmodtagernes Garantifond (LG). Blanketten kan hentes på nettet eller fås i DSF.
- Hvis DSF får fuldmagt til at varetage dine interesser via anmeldelsesblanketten til LG, beregner forbundet dit løntab og anmelder dette til LG.
- Ved udløbet af dit opsigelsesvarsel eller udgangen af din forventede ansættelsesperiode, vil du modtage en "Erklæring om begrænsning af tab i opsigelsesperioden". Den skal du udfylde og indsende til LG, hvorefter dit lønkrav bliver opgjort og udbetalt.
- Hvis du kommer i økonomiske problemer pga. en konkurs, kan DSF i nogle tilfælde hjælpe med et lån. Der bliver taget stilling i hver enkelt sag efter en konkret vurdering.

PAKHUS 11 SKAL VÆRE ET UDFLUGTSMÅL

HVIS ØKONOMI OG ALT ANDET FALDER PÅ PLADS, HÅBER FÅR302 AT KUNNE GØRE DET KØBENHAVNSKE TEATERLIVS NYE ÅBNE SCENE PAKHUS 11 TIL ET UDFLUGTSMÅL I KØBENHAVN.

Af Pia Møller Munksgaard, pmm@skuespillerforbundet.dk

"Det er vigtigt for os, at vi får skabt et sted, hvor de frie teatergrupper i København føler, at de hører til – at det er deres sted," siger leder af Får302 Charlotte Rindom.

■ Et nyskabende hjemsted for de frie teatergrupper. Spillested for provinsens teatre. Et kunsthús, der trækker publikum til med en mangfoldighed af oplevelser.

Sådan lyder nogle af visionerne fra teaterleder Charlotte Rindom fra Får302, da Sceneliv i slutningen af januar beder hende fortælle, hvad teatret vil med den åbne scene, Pakhus 11, som Får302 efter planen skal lede. Ideerne fortæller hun gerne om, blot med det lille forbehold, at økonomien og lejemålet ikke er helt på plads endnu.

"Vi vil gerne skabe et sted, hvor både nye talenter og erfarne kunstnere kan vise deres kunst. Det må gerne være anderledes og sprænge rammer. Det skal være et sted, der peger fremad", siger Charlotte Rindom og tilføjer:

"Får302 har jo også i dag gæstespil inde, og vi er derfor vant til ikke kun at fokusere på os selv og vores egne forestillinger. Det er vigtigt for os, at vi får skabt et sted, hvor de frie teatergrupper i København føler, at de hører til, og som de er med til at profilere – at det er deres sted. Og samtidig skal publikum vide, at det er her i Pakhus 11, at man finder en række af disse grupper kontinuerligt."

AFVENTER ØKONOMIEN

Initiativet til at gøre Pakhus 11 til en åben scene, blev taget af Københavns Teater i samarbejde med Scenekunstudvalget i kølvandet på teaterrokaden i København, hvor Camp X kommer til at overtage Kanonhallen. Dermed efterlades de frie grupper uden et stort scenerum til de store projekter.

Hvis lejemålet falder på plads, vil Københavns Teater yde et tilskud til huslejen og evt. til indkøb af inventar, og dertil kommer formentlig en pose penge fra Scenekunstudvalget. Får302 har udarbejdet et budget og er tæt på at have en færdig sæsonplan for næste sæson.

"Vi har gjort, hvad vi kunne. Nu afventer vi bare de økonomiske tilbagemeldinger," siger Charlotte Rindom.

Da Sceneliv gik i trykken blev der stadig forhandlet om bl.a. størrelsen af lejemålet, prisen og generelt de økonomiske betingelser for driften.

ET SAMSPIL

Får302 kommer også selv til at spille forestillinger i Pakhus 11 - hvor mange er dog ikke aftalt endnu.

"Pakhus 11 skal selvfølgelig være sig selv og have sin egen

profil. Men der bør også være en vis afsmitning fra Får302, når det er os, der står for den kunstneriske ledelse. Det bliver en rigtig god mulighed for os, at have samspillet mellem den lille og den større scene. Teater Får302 har sin styrke i oplevelser, der kommer helt tæt på. I det lille rum kan man også få lov til at eksperimentere og prøve nogle ting af. Men hvis det viser sig at være et genialt stykke, man har skabt, så skal det selvfølgelig op et større sted året efter,” siger hun.

Charlotte Rindom håber også, at Pakhus 11 med sin beliggenhed ved vandet – ”på vej ud i verden”, som hun siger det – giver nye muligheder til det nordiske samarbejdsprojekt ’Ny Nordisk Scenekunst og Dialog’, som Får302 har taget initiativ til.

At skabe en ny åben scene, som både kunstnere og publikum har et tilhørsforhold til, virker vel egentlig som en stor ambition i sig selv. Men visionerne rækker endnu videre hos Får302.

”Vi vil gerne placere stedet som et kunsthús. Vi tager udgangspunkt i scenekunst, fordi det er der, vi kommer fra. Men det ville være fantastisk, hvis det med tiden også kunne rumme andre kunstformer. Hvis der foregår en masse overraskende og forskelligartede ting, kan det blive et udflugtsmål, hvor publikum tager hen og ser, hvad der sker. Det er selvfølgelig en drøm, der kræver enormt meget, og det kommer helt an på vores ressourcer.” ■

Sceneliv gik i trykken i slutningen af januar, og på det tidspunkt var løsningen omkring Pakhus 11 endnu ikke faldet helt på plads.

Fotos fra det prisbelønnede stykke 'Ifigeneia' v/Verk Produksjoner, der gæstespiller fra den 29. april på Får302. Medvirkende: Anders Mossling, Salla Hyttinen, Håkon Vassvik, Thea Danielsen Fjærtøft, Solveig Laland Mohn og Per Platou. Foto: Verk Produksjoner.

EUROPÆISKE KVINDER PÅ SCENEN: GIV OS FLERE ROLLER

SKAB FLERE OG MINDRE STEREOTYPE ROLLER TIL KVINDER. SÅDAN LYDER DET IGEN OG IGEN FRA DE KVINDelige SKUESPILLERE, DER ER BLEVET INTERVIEWET TIL EN STOR EUROPÆISK UNDERSØGELSE AF BL.A. KØN OG ALDERS BETYDNING FOR ADGANGEN TIL ARBEJDE.

■ "Type-casting er reglen i den her branche, udseende kommer først. Talent og erfaring hjælper, men vil ikke skaffe dig jobbet. Det betyder ikke, at du behøver se godt ud; du skal bare se ud som rollen... Mænd kan have mere karakter; kvinder er næsten altid nødt til at se godt ud. Heldigvis er der undtagelser."

Sådan siger en af de europæiske arbejdsgivere, der er interviewet i forbindelse med en EU-støttet europæisk undersøgelse af betydningen af bl.a. skuespilleres køn og alder i forhold til at få arbejde.

Skuespillere fra 21 europæiske lande har svaret på undersøgelsen, der er foretaget af den europæiske del af den globale sammenslutning af scenekunstnerforbund, FIA.

Undersøgelsen viser, at skuespillerne, uanset hvilket land de kommer fra, peger på de samme problemer i forhold til køn og alder. Blandt de vigtigste konklusioner i undersøgelsen er:

- Kvindelige skuespillere har generelt kortere karrierer end mandlige.
- Flere kvinder end mænd tjener kun meget lidt på deres scenekunst.
- I forhold til en række forhold, f.eks. adgang til arbejde, løn og typecasting, ser de fleste kvinder deres køn som en ulempe, mens flertallet af mændene ser deres køn enten som en fordel eller hverken en fordel eller en ulempe.
- Både mænd og kvinder ser alder som en ulempe i forhold til at få roller. Der er dog en langt større del af kvinderne, der peger på det, end blandt mændene.
- Mens mænd generelt er positive i forhold til, hvor realistisk deres køn og alder er repræsenteret i film, tv og teater, er kvinderne langt mere negative.

ROLLER OG ÅBENHED

Undersøgelsen er foretaget dels ved hjælp af et omfattende spørgeskema og dels via interviews med skuespillere, arbejdsgivere og andre såkaldte 'gatekeepere' som f.eks. castere.

Ligesom Dansk Skuespillerforbunds egen undersøgelse 'Løn og Køn' peger denne undersøgelse på, at den skæve fordeling af mande- og kvindroller i teater, film og tv, er med til at skabe en ulighed mellem kønnene. De kvindelige skuespillere er i en hårdere konkurrence om både roller og ordentlig løn end mændene.

Den europæiske rapport har samlet en stribe løsningsforslag fra de kvindelige skuespillere i forbindelse med undersøgelsen. En række af de adspurgte peger på antallet og karakteren af roller. Flere roller til kvinder over 35, mere teater, film og tv med fokus på kvindelige karakterer, mindre stereotype roller til kvinder, omskrivning af manderoller til kvinder samt en større åbenhed hos castere, instruktører og producenter, lyder nogle af forslagene.

SCENEKUNST PRÆGER SAMFUNDET

Både FIA og Dansk Skuespillerforbund vil bruge resultaterne i undersøgelsen i det videre arbejde for større ligebehandling i medier og kulturliv. Formand for DSF's Ligebehandlingsudvalg, Johannes Mannov, har fulgt undersøgelsen tæt, og han siger:

"Meget af det, den europæiske undersøgelse viser, har vi allerede afdækket i Danmark, og vi er i fuld gang med arbejdet for større ligestilling – og ligebehandling i det hele taget. Men jeg synes, det er interessant at få bekræftet, at problemerne er de samme ud over hele Europa. Det er et godt udgangspunkt for at gøre et fælles arbejde blandt europæiske scenekunstnere."

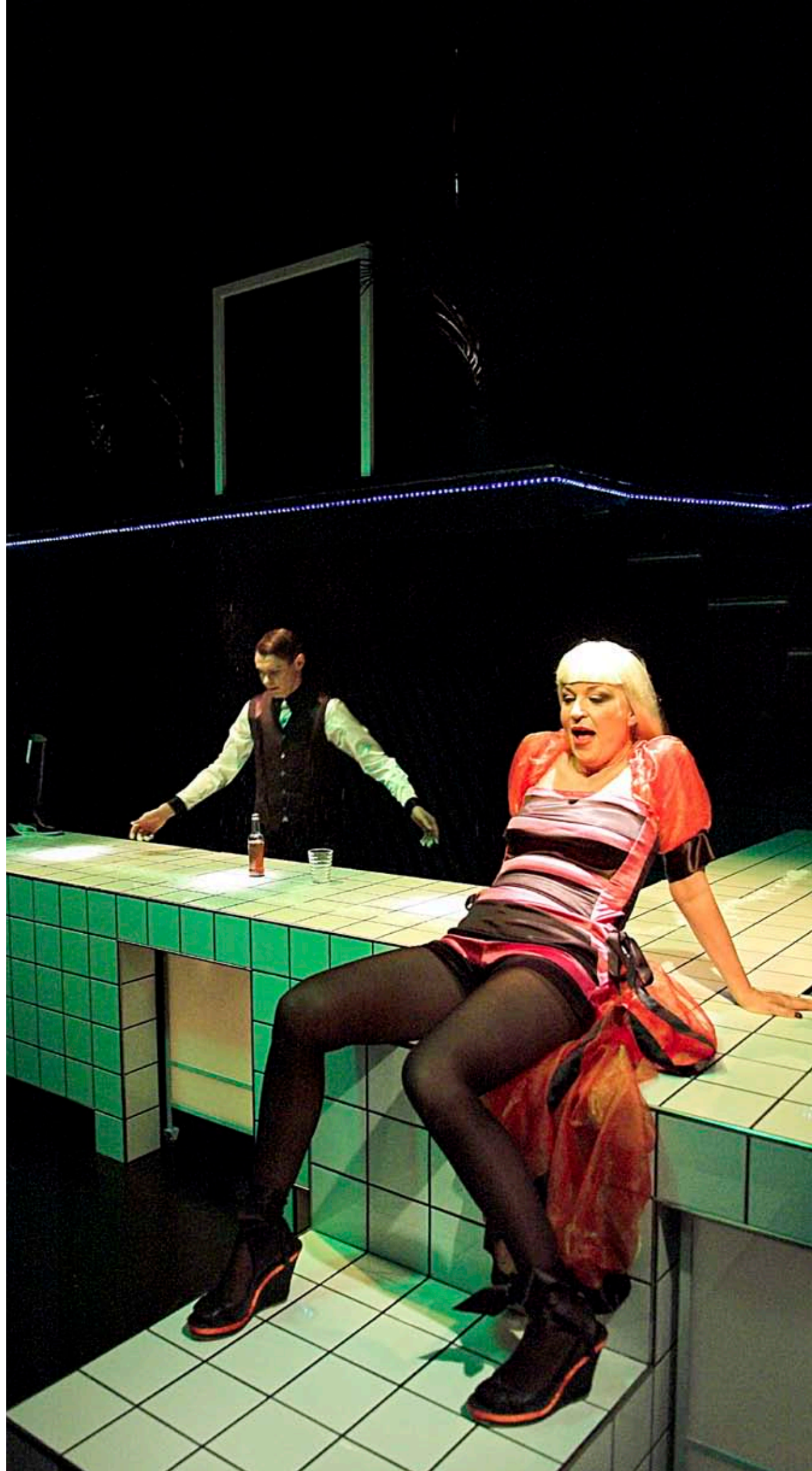
Blandt de initiativer DSF har taget på baggrund af den danske undersøgelse er en række dialogmøder med arbejdsgivere, en lønstatistik for DSF's område samt lønforhandlingskurser. DSF var endvidere i starten af året en aktiv deltager i en ligebehandlingskonference, arrangeret af Københavns Kommune og Institut for Menneskerettigheder. På konferencen udfærdigede en række fagforbund, bl.a. DSF, en erklæring om ligebehandling i medier og kulturliv, som i den kommende tid skal godkendes i forbundenes bestyrelser.

"Vi har taget de første skridt i arbejdet med at påvirke branchen, arbejdsgiverne og samfundet i retning af mere ligebehandling. Det er helt nødvendigt at vi inden for både film, scenekunst og medier tager mangfoldighed og ligebehandling alvorligt, fordi vores brancher i så høj grad er med til at præge resten af samfundet med de billeder, vi skaber af mænd, kvinder, etniske minoriteter, handicappede osv.," siger Johannes Mannov.

Ligebehandling er et område, som EU har særlig fokus på i øjeblikket, og afskaffelse af en stereotyp kønsopfattelse er i EU's 'Roadmap for Equality between women and men 2006-2010' fastslået som et af midlerne til større ligestilling. ■

DEN EUROPÆISKE UNDERSØGELSE

- Er foretaget af dr. Deborah Dean fra Industrial Relations Research Unit på universitetet i Warwick i England for FIA – sammenslutningen af europæiske scenekunstnerorganisationer.
- Der er udsendt et online-spørgeskema, og der er desuden lavet interviews med både kunstnere og arbejdsgivere/gatekeepere.
- 2174 skuespillere fra 21 lande har svaret på spørgsmålene i undersøgelsen.
- Undersøgelsen er gennemført med støtte fra EU.
- *Hele rapporten kan læses på skuespillerforbundet.dk*

PICS: JULIE PÅ Odense Teater med bla. Mikkel Bay Mortensen og Gittha Lehrmann. Foto: Morten Kjærgaard

ULIGE VILKÅR?

SOM OPFØLGNING PÅ DSF'S STORE LIGESTILLINGSUNDERSØGELSE LØN OG KØN I 2008 HAR FORBUNDETS LIGEBEHANDLINGSUDVALG GENNEMFØRT EN RÆKKE DIALOGMØDER MED FORSKELLIGE ARBEJDSGIVERE OG ANDRE 'GATEKEEPERE' I BRANCHEN OM LIGESTILLING MELLEM KØNNENE OG LIGEBEHANDLING I DET HELE TAGET.

SCENELIV SÆTTER NU FOKUS PÅ DISSE 'GATEKEEPERES' ROLLE. I EN RÆKKE INTERVIEWS – HVORAF DETTE ER DET FØRSTE – FØRSØGER VI AT AFDÆKKE HOLDNINGEN HOS CENTRALE AKTØRER I BRANCHEN. DE FORTÆLLER, HVAD DE TÆNKER OM KRING LIGESTILLING – OG EVT. DET BREDERE BEGREB LIGEBEHANDLING – HVAD DE SELV SYNES, DE KAN GØRE, OG HVOR DERES VILJE TIL AT GØRE NOGET STOPPER.

STATSMINISTEREN BLEV EN MAND

DET ER 'HAMRENDE URETFÆRDIGT', AT DER ER FÆRRE ROLLER TIL KVINDER, OG AT DE GENERELT LØNNES DÅRLIGERE END MÆND, MENER MAI BROSTRØM, MANUSKRIFTFORFATTER OG AKTUEL MED TV-SERIEN 'LIVVAGTERNE'. MEN HUN HAR OGSÅ EN FORKLARING PÅ, HVORFOR DET ER SÅDAN. KUNSTEN SKAL AFSPEJLE VIRKELIGHEDEN – OG DERUDE ER DER IKKE LIGESTILLING.

Af journalist Johan Seidenfaden

"Det er aldrig ligegyldigt, om en rolle spilles af en mand eller en kvinde", siger manuskriptforfatter Mai Brostrøm, der sammen med ægtefællen Peter Thorsboe står bag tv-succeserne 'Rejseholdet', 'Ørnen' og 'Livvagterne'

Hun står omgivet af mænd. Alle, også hende selv, er klædt i sort træningstøj, med boksehjelm og -handsker. De andre kigger på hende, venter på hvad der sker, når hun og hendes modstander går løs på hinanden. Hun kan mærke, at det er altafgørende, hvordan hun klarer denne kamp. Så hun, som den eneste kvinde på holdet, ikke falder igennem.

Scenen er – frit omskrevet – fra det første afsnit af den aktuelle tv-serie 'Livvagterne', og Jasmina, som den enlige kvinde hedder, er en af manuskriptforfatter Mai Brostrøms yndlingsfigurer, en mønsterbryder, en kvinde i et mandsdomineret univers. Mai elsker at fortælle historier om rollemodeller, og som hun siger, når talen falder på ligestilling i tv-drama: "Det skal være fede kvinderoller - det skal ikke bare være kvinderoller for kvinderollernes skyld."

Mai Brostrøm står sammen med sin mand Peter Thorsboe bag så populære serier som 'Ørnen', 'Rejseholdet' og nu altså også 'Livvagterne'. Det konsekvente valg af krimigenren dækker ikke over en særlig glæde ved at finde fingeraftryk.

"Jeg vil gerne fortælle nogle ting om den tid, vi lever i, og der synes jeg, at krimigenren er helt fantastisk. Det er en genre, hvor du kommer ind i rigtigt mange forskellige og ind mellem også ret lukkede dele af samfundet," fortæller Mai Brostrøm i sit spisekøkken på Frederiksberg mens ægtefælle og samarbejdspartner sidder på første sal og pukler videre med

Jasmina på cykeltur med 'drengene'. Efter lange overvejelser endte statsministeren i 'Livvagterne' med at blive en mand – ellers havde for mange seere tænkt 'Helle Thorning', mener Mai Brostrøm. Foto: Mike Kollöffel, DR

anden sæson af 'Livvagterne'. Den skal snart skal ligge klar til optagelse.

SPEJL AF VIRKELIGHEDEN

En af forklaringerne på det forskellige lønniveau hos mænd og kvinder er, at der skrives færre roller til kvinder. Det medfører relativt flere arbejdsløse kvindelige skuespillere, og det er nu engang sværere at forhandle løn med en kø af ledige bag dig. Mai Brostrøm understreger, at DR lønner mænd og kvinder ens, men hun er alligevel helt klar over problematikken.

"Det er hamrende uretfærdigt, når man bladrer igennem Arte Nyt og ser alle de mænd, der alle sammen har noget at lave. Da jeg selv var skuespiller, kunne jeg ikke holde ud, at der var så lange perioder, hvor man gik arbejdsløs. Det var derfor jeg holdt op med at være skuespiller og begyndte at lave noget andet. Så jeg forstår fuldstændig frustrationen."

Og som manuskriptforfatter er Mai Brostrøm også godt klar over, at pilen peger på hende, hvis fordelingen af roller skal være mere lige. Men hendes ønske om realisme står i vejen.

"Især 'Rejseholdet' og 'Ørnen' foregår meget i typiske mandemiljøer. Og hvis du arbejder med en eller anden form for realisme, så laver du et spejl af virkeligheden, og så går det ikke lige at bytte rundt og lave 70 procent kvinder og 30 procent mænd."

Så miljøet definerer altså rollerne?

"Så enkelt er det jo heller ikke. Livvagterne er endnu mere en mandeverden – der er stort set kun mænd i livvagtskorpset – men dér har vi valgt at have en kvindelig chef, og vi har en kvinde, der skal gå igennem de fuldstændig samme optagelsesforløb, som drengene skal. Og det, synes jeg, er en interessant historie at fortælle. Jeg kan ikke lave verden om, når jeg beskriver den, men jeg synes, at Jasmina er en virkelig fed rollemodel for en hel masse unge kvinder. Og det er vigtigere, at vi laver de der fede rollemodeller med nogle gode historier, end at vi laver en fifty-fifty fordeling af mænd og kvinder."

KØNNET ER ALDRIG LIGEGYLDIGT

En skuespiller spurgte engang Mai, hvorfor hun ikke bare brugte nogle flere kvinder i de mindre roller, hvor kønnene er ligegyldigt. Men kønnene er aldrig ligegyldigt, indvender Mai. Det har altid en betydning, om det er en mand eller en kvinde, der spiller en rolle. Også for den, der kommer ind og afleverer et brev og er med i 40 sekunder.

"Og jeg synes ikke, at jeg som forfatter kan være bekendt at skrive sådan nogle roller, hvor kønnene er ligegyldigt."

Mai fortæller, at hun og Peter Thorsboe ved hver eneste rolle gør sig enormt umage med at beslutte om det skal være en mand eller en kvinde, og overvejelserne kan være mange.

Hun giver et eksempel:

"I 'Livvagterne' optræder der en statsminister. Og vi diskuterede rigtigt meget frem og tilbage, om det skulle være en mand eller en kvinde. Problemet var, at var det en kvinde, ville alle mennesker sige: "Det er Helle Thorning", og spørge "Kunne hun finde på det?" og "Gud, er hun sådan?". Man kommer til at sætte gang i en indre dialog hos seeren, som handler om alt muligt andet end det, der foregår på tv'et. Vi skrev det i øvrigt før Lene Espersen blev formand for de konservative. Men i det øjeblik, det var en mand, blev spillerummet meget friere for os, og vi kunne tillade os nogle flere ting, for det kunne både være Løkke, det kunne være Fogh eller andre tidligere statsministre. Og så gik rollen jo altså til en mand."

Til gengæld gik kulturministerposten til en kvinde – det blev besluttet, før Carina Christensen kom til – og flere andre ministerposter, der besiddes af mænd i virkeligheden, er kvinder i 'Livvagterne'.

"Så der lavede vi bevidst nogle modcastinger. På samme måde handler et par afsnit ikke om mandlige terrorister – men om deres kvinder. Sådan kan du også gøre det. Det er nogle andre portrætter end de sædvanlige. Igen: Det enkelte kvindeportræt, er mere interessant, end en kvote af kvinderoller."

KVOTER ER ØDELÆGGENDE

Mai Brostrøm er klart afvisende overfor tanken om at anvende kvoter, hvor en myndighed eller en kulturinstitution, stiller krav om en bestemt kønsfordeling – som det på nogle områder er forsøgt i for eksempel Norge og Sverige.

"Jeg kan ikke fortælle en historie ud fra nogle politisk korrekte dogmer, om at hver femte skuespiller skal være brun eller hver anden kvinde. Den form for drama kan jeg slet ikke holde ud – det var sådan noget, man lavede på Fiolteatret i '70erne. Det tror jeg ikke på, at der kommer drama ud af. Vi er nødt til at spørge, hvad er det for en historie, vi vil fortælle. Det skal være historien og det kunstneriske udtryk, der styrer."

Matematik skal heller ikke afgøre, hvilke historier, det er muligt at fortælle. Igen giver manuskriptforfatteren et billedrigt eksempel:

"Hvad er det, der tænder mig, når jeg skriver? Det er, når jeg som i dag bladrer i min avis og ser tre fædre fra Palæstina, der kommer bærende med deres døde børn pakket ind i hvide klæder, og bag fædrene står der i hundredvis af vrede, ulykkelige, rasende mænd. Hvor mange af de mænd får mon lyst til at hævne sig? Så bliver jeg fuldstændig grebet. Sådan en historie er fantastisk og meget, meget væsentlig at fortælle. Og så skal jeg ikke sige: "Shit, det kan jeg ikke, fordi 50 procent skal være kvinder"."

Men hvad skal man så sige til alle kvinderne i arbejdsløsheds køen?

Mai bruger lidt tænketid.

"Det kan jeg altså ikke lige svare på. Men det må sgu være det kunstneriske udtryk, der går forrest hele tiden. Når jeg skriver, er jeg først og fremmest forpligtet overfor mig selv – jeg kan ikke sidde og skrive noget, som jeg ikke synes er fedt, eller som jeg ikke tror på. Jeg synes, det er et kæmpe problem, at der er så stor en gruppe, der føler, at der ikke er noget til dem at lave. Det er noget, der ligger mig på sinde, når jeg sidder og skriver, og jeg skriver aldrig en manderolle, bare fordi det er det, der kommer først ud af pennen. Aldrig!"

Jasmina i 'Livvagterne' er den type stærke kvindelige rollemodel, som Mai Brostrøm mener er langt mere betydningsfuld for ligestillingen end, at der i tv-drama er præcis lige mange mænd og kvinder. Foto: Mike Kollöffel, DR

FEMINISMEN RYKKER IKKE

Spørger man Mai Brostrøm, hvem der ellers kan have et medansvar for den manglende reelle ligestilling, peger hun først ind på Christiansborg.

"Vi har ikke nogen politikere, der virkelig beskæftiger sig med ligestilling. Jeg ved godt, at vi har en ligestillingsminister, men det virker som om, hun har travlt med alle mulige andre ting. Med mindre det kan bruges til at slå nogle muslimske kvinder med tørklædet oven i hovedet, så er der faktisk ingen politikere, der interesserer sig for ligestilling," siger hun.

Men derefter retter hun skytset mod sig selv og sine kønsfæller.

"Mange kvinder vil ikke indrømme, at vi ikke har ligestilling i vores hverdag – det er lidt skamfuldt, fordi vi har en selvopfattelse at være stærke nordiske kvinder. Så i virkeligheden har vi ikke en ordentlig debat kørende om de her ting i Danmark. Hvis der gik sådan en orkan gennem landet, som der gjorde, dengang jeg var barn, så ville det virkelig rykke noget. Jeg ved godt, at der er nogen, der bliver meget fornærmede over det, jeg siger nu, men jeg synes ikke, at feminismen rykker i Danmark i øjeblikket. Det synes jeg altså ikke." ■

TO RÅD FRA MAI BROSTRØMS TIL KVINDELIGE SKUESPILLERE:

START DIT EGET!

Dengang jeg selv var skuespiller, gik jeg i gang med at lave forestillinger sammen med andre. Vi sagde, at nu laver vi en forestilling om det, vi synes, er det aller vigtigste lige nu. Og der var altid en overvægt af kvinder. Det er ikke fordi, jeg mener, at man bare må redde sin egen røv, men alle må ligesom byde ind og skabe mulighederne."

FÅ NOGLE TIL AT FORHANDLE LØN FOR DIG!

Der er mange kvinder, der ikke bryder sig om at prissætte sig selv, så det skal de få nogle andre til. For deres egen skyld.

Nastja Arcel og Jens Albinus i 'Ørnen', som Mai Brostrøm og Peter Thorsboe også er forfatterne bag. Foto: Ulla Voigt.

Foto: Martin Mydtskov Renne

DSF-LEGATER TIL EN STRIBE SCENEKUNSTNERE

13 SCENEKUNSTNERE HAR MODTAGET LEGATER FRA DSF TIL FORDYBELSE OG VIDEREUDVIKLING INDEN FOR DERES FAG.

Viljen til at udvikle sig kunstnerisk og bruge sit fag inden for mange forskellige områder er i stor stil til stede blandt Dansk Skuespillerforbunds medlemmer. Både ansøgningerne og ideerne var mange, da forbundet skulle tage stilling til, hvem der skulle have de årlige legater til uddannelse og fordybelse. Hvert legat er på 40.000 kroner, og modtagerne fejres ved en reception den 20. februar.

DANSERE OG KOREOGRAFER

Danser og underviser **Hilary Briggs** får et legat til en studietur til Canada, hvor hun blandt andet vil deltage i Annual Teachers Seminar i Toronto. Hilary har en omfattende karriere som danser i Danmark og udlandet, men har ambitioner om at bruge sine kompetencer i andre sammenhænge, bl.a. undervisning. Hun underviser allerede på Skolen for Moderne Dans.

Ea Verdoner, der er relativ nyuddannet fra Skolen for Moderne Dans i 2007, er et af de nye fremadstormende talenter. DSF's legat skal støtte Ea i overgangen til en professionel karriere ved at give hende mulighed at sige ja til et tilbud om tre måneders praktikplads hos kompagniet 'Steeldance' i New York.

Koreograf **Paul Laursen** er en af de garvede kræfter i det danske dansemiljø. Legatet fra DSF skal Paul bruge til at udbrede dansen til nye platforme, som rækker udover den traditionelle teaterscene. Dette skal ske i dialog med bl.a. virksomheder, museer og uddannelsesinstitutioner. I en tid hvor der tales meget om kreativitet, innovation og værdien af at være til stede i nuet, ønsker han at synliggøre dansens potentiale på dette område.

Ingrid Trantum er en forholdsvis ny koreograf som allerede

har formået at skabe stor opmærksomhed omkring sit arbejde. Ingrid ønsker at arbejde med at mangfoldiggøre det sceniske udtryk ved at udforske arbejdet med 'integreret dans', der i Danmark endnu er et relativt nyt område. Der er tale om arbejde hvor de medvirkende både tæller dansere med fysiske handicaps og ikke-handicappede dansere. Legatet vil give Ingrid Trantum mulighed for at rejse til England, hvor erfaringerne med "Dance and Disability" er omfattende.

OPERASANGERE

Vibeke Kristensen er nået til et punkt i sin karriere, hvor hun gerne vil gøre op med soubrette/ingenue-rollerne. Hun har for nylig på et kursus i DSF arbejdet med dirigenten og repetitøren Jeffrey Goldberg, som til daglig arbejder på den legendariske MET opera i New York, og har i ham fundet den person, som kan hjælpe hende med at skifte "vægtklasse". Hun får derfor et legat til en rejse til New York for at arbejde med Jeffrey Goldberg.

Barytonen **Jakob Bloch Jespersen** har siden sin afgang fra Operaakademiet i 2007 arbejdet som freelance sanger med særligt fokus på den tidlige musik. Han har søgt om at rejse til Paris, for at arbejde med dirigenten, cembalisten og sangeren Hervé Niquet og således fordybe sig i det franske barokoperarepertoire og de helt specielle krav, der her stilles til stemmen i forhold til virkemidler og stilbevidsthed.

Michael Kristensen har siden 1995 været solist ved Det Kgl. Teater og har igennem årene båret en stor del af det lyriske tenorrepertoire. I Operaens opsætning af Wagners 'Ringene' snusede Michael for første gang til det tungere repertoire, og han står nu foran en sæson, hvor alle hans roller kræver

en bredere tilgang til stemmen. Michael får et legat, som skal bruges til at blive coachet i denne retning hos sangpædagogen Gregory Lamar i New York.

MUSICALPERFORMERE

Maria Skuladottir er en musicalperformer, der lægger vægt på at udvikle sig uden for den gængse vej. Hun får et legat fra DSF til et ophold i New York, hvor hun ønsker at videreudvikle sig inden for fysisk dramatisk arbejde med det hovedmål at specialisere sig inden for Michael Chekovs teknik. Maria har allerede i et stykke tid arbejdet med teknikken her i Danmark. Hun regner med at efteruddannelsen vil foregå på 'William Espers Studio' og/eller 'Studio 5 – Actors training'.

Musicalperformeren **Christian Lund** er et nyt fremadstormende talent, der allerede har en række job i udlandet. Han får et legat, så han kan tage et tre måneders ophold i West End i London med det formål at modtage undervisning i både sang, dans og drama, udvide sit netværk og ikke mindst gå til auditions.

Vibeke Hastrup har mange års erfaring indenfor skuespillerfaget. Nu bevæger hun sig udenfor sin komfort-zone ved at ville dygtiggøre sig indenfor sang og dans. Hun har en anden indgang til musik og dermed repræsenterer hun en anden side af musical'en og trodser, at genren ofte overvejende appellerer til ungdommen. Hun får et legat til et ophold i New York, hvor hun skal have undervisning af Debra Wiley, deltage i danse-træning, samt hente inspiration på byens musicalscener.

SKUESPILLERE

Rikke Lylloff arbejdede, før hun kom på skuespillerskolen, som danser og koreograf. Og netop det koreografiske og fysiske arbejde som skuespiller og med skuespillere ønsker Rikke Lylloff at fordybe sig i og udvikle. Hun får et legat til at rejse til New York og modtage undervisning på 'Steps on Broadway', deltage i en måneds kursus på 'Viewpoints' og Suzuki Method hos 'SITI Company' og desuden søge inspiration i både Broadway, Off og Off Off forestillinger i New York.

Chresten Speggers Simonsen har en lang karriere som teaterskuespiller bag sig, men der, hvor han i dag har sit hjerteblod, er i arbejdet med dubbing – både som skuespiller og som instruktør.

Operasanger Michael Kristensen og skuespiller Emmanuel Limal er to af de scenekunstnere, der har fået et legat fra DSF til udvikling og fordybelse. Her ses de i henholdsvis Wagners opera Rhinguldet på Det Kongelige Teater og Mungo Park Koldings åbningsforestilling 'Seest'.

Siden 1991 har han medvirket i utal af dubbingopgaver og har i mange år også været instruktør og underviser i dubbingkunsten. Chresten får et legat til en rejse til Tokyo for at følge produktionen af de nyeste japanske tegnefilm, som han selv er med til at versionere for det danske publikum. Han tager til Studio Ghibli i Tokyo, hvor den Oscarbelønnede mester Hayao Miyazakis arbejder.

Emmanuel Limal har i de seneste par år arbejdet på en række teatre som skuespiller. Men han har måske især gjort sig bemærket som både dramatiker og skuespiller med monologen 'Om en time er jeg stiv' instrueret af Bo Stendell Larsen. Stykket indbragte ham Entréprisen (2007). I stykket undersøgte Emmanuel Limal bl.a. koblingen mellem et tekstbaseret, fysisk teater og et reaktivt lydunivers, som han beskriver som en sammensmeltning af radiodrama og teater. Med DSFs skuespillerlegat ønsker han at tage skridtet videre til også at indtage levende billeder i sit arbejde og derfor tage 'Det store filminstruktørkursus' på Kort & Dokumentarskolen. ■

INVITATION TIL RECEPTION

DANSK SKUESPILLERFORBUND FEJRER ÅRETS
MODTAGERE AF DSF-LEGATERNE VED EN ÅBEN
RECEPTION

**FREDAG D. 20. FEBRUAR 2009
KL. 16.00
I FORBUNDETS LOKALER PÅ
SANKT KNUDS VEJ 26.**

VED ARRANGEMENTET VIL DSF BYDE PÅ ET LILLE
GLAS, OG MODTAGERNE VIL OPTRÆDE MED SMAGS-
PRØVER FRA DERES KUNSTNERISKE VIRKE.

**KOM OG VÆR MED TIL AT GØRE DAGEN
DEJLIG OG FESTLIG!**

“
Jeg spurgte bestyrelsesformanden, om jeg ikke burde have et eller
andet lederkursus, før jeg kastede mig ud i jobbet, men det afviste han.
"Det skal du nok finde ud af min pige," var svaret.”

TEATERCHEFEN DER SLED SIG OP

MADELEINE RØN JUUL ANEDE IKKE DET FJERNESTE OM LEDELSE, DA HUN BLEV TEATERCHEF PÅ AARHUS TEATER. UDADTIL KLAREDE HUN JOBBET MED BRAVUR. TEATRET BLOMSTREDE, MEN SELV GIK HUN NED MED STRESS. NU ER HUN TILBAGE I ÅRHUS OG INSTRUERER 'DON CARLOS', HVOR NETOP MAGT ER ET NØGLETEMA.

Af journalist Trine Wiese Foto: Jesper Nørgaard Sørensen / Polfoto

■ Ved første øjekast lignede det en succeshistorie for Aarhus Teater. Tilbage i juli 2004 ansatte teatret den kunstnerisk begavede instruktør Madeleine Røn Juul som teaterchef, og ganske hurtigt forstod hun at træde i karakter i det krævende job.

Publikum og teateranmeldere var intet mindre end vilde med resultaterne af teaterchefens anstrengelser. Med hende ved roret blev det blandt andet til hele tre Reumert-nomineringer og en statuette for Nick Cave-teaterkoncerten, der blev kåret som årets bedste forestilling i 2006.

Teatrets økonomi fik hun også på ret køl efter at have overtaget et underskud på hele seks millioner kroner efter sin forgænger.

Men i kulissen var der lig i lasten. De personlige omkostninger ved jobbet viste sig at være kolossale for teaterchefen, der absolut ingen ledelseserfaring havde med sig, da hun fik stillingen.

"Jeg spurgte bestyrelsesformanden, om jeg ikke burde have et eller andet lederkursus, før jeg kastede mig ud i jobbet, men det afviste han. "Det skal du nok finde ud af min pige," var svaret."

DEN MISTÆNKELIGE MAGT

Sceneliv møder Madeleine Røn Juul over en kop morgenkaffe på Café Hack ved Aarhus Teater. Her er hun i fuld gang med at instruere Schillers tragedie og teaterklassiker Don Carlos, hvor netop lysten til magt og 'at afgive magt' er et afgørende tema.

I knap fire år var hun teaterchef for Aarhus Teater. I sommer takkede hun nej til at få sin kontrakt forlænget. I stedet har hun nu genoptaget sin karriere som instruktør.

"Havde jeg instrueret Don Carlos, før jeg blev teaterchef, var der helt klart sider ved magtfænomenet, jeg ikke havde haft øje for. Min tid som teaterchef har givet mig et langt mere nuanceret syn på, hvad magt er for en størrelse," siger hun, holder en pause og tilføjer så:

"Jeg har boet 19 år på Christiania og er præget af en kultur, hvor magt er noget mistænkeligt. Før jeg tiltrådte chefjobbet, lovede jeg mig selv ikke at blive korrumperet eller kynisk. Jeg er jo et demokratisk menneske og er instinktivt tilhænger af det kollektive. Jeg har altid haft det bedst med først og fremmest at forføre

Madeleine Røn Juul under prøverne på 'Don Carlos' på Aarhus Teater.
Foto: Jørgen Vang.

“Jeg har altid haft det bedst med først og fremmest at forføre folk. Det er jeg kommet langt med – 95 procent af vejen - men engang imellem må du træde i karakter. Det forventer folk af dig, når du er chef, siger Madeleine Røn Juul om de krav lederjobbet stiller. ”

folk. Det er jeg kommet langt med – 95 procent af vejen - men engang imellem må du træde i karakter. Det forventer folk af dig, når du er chef.”

HUN RAMTE MUREN

Et smittende engagement og bunkevis af visioner om at skabe et slagkraftigt og nytænkende teater for byens borgere var, kort fortalt, hvad der fik teatrets bestyrelse til at mene, at netop hun var den bedste kandidat til jobbet som den nye teaterchef. Så pyt med at hun ingen erfaringer havde med ledelse.

Hendes energi, gode intuition og sunde fornuft skulle nok bringe hende helstøbt igennem, mente bestyrelsen. Men allerede efter fire måneder i chefstolen blev Madeleine Røn Juul syg af den stress, der viste sig at blive en fast følgesvend til jobbet.

”Jeg havde alle de klassiske symptomer på stress. Jeg fik tunnelsyn, vågnede søvnløs klokken 4 om natten, og pludselig kunne jeg ikke styre mine arme. Min læge konstaterede ganske fornuftigt, at jeg var udbrændt. Og jeg sagde, at jeg ville tage fri i halvanden uge. ”Det er ikke nok”, svarede han, men jeg var slet ikke klarsynet nok til at lytte.”

Det var første gang, Madeleine Røn Juul personligt oplevede at ramme en mur.

”Her var noget, jeg ikke kunne håndtere, og det var skræmmende.”

VI GIVER HJERTEBLOD

Som instruktør var hun ellers ganske bekendt med at knokle og give sit hjerteblod i opslidende forløb.

”På teatrene er vi jo vant til at give os selv med hud og hår. Teatret opdrager os til at give alt, hvad vi har. Her er ikke noget med at give op. Lige meget hvor håbløst tingene ser ud, kæmper vi videre. Til sidste blodsdråbe.”

I mange år havde hun som instruktør levet med en rytme, der hed ”knald på” i de to til tre måneder, prøveperioden varede.

”Herefter gik jeg som regel ned med influenza eller halsbetændelse. Og så var der ro på i en periode, hvor jeg langsomt kunne komme til hægterne.”

Som chef var der imidlertid ingen pauser fra ræset. Her gjaldt det om dag ud og dag ind, måned efter måned, år efter år at knokle igennem.

”Jeg havde absolut ingen forudsætninger for at lede hverken mig selv eller andre under de omstændigheder. Alvorlig stress og jævnlige sammenbrud blev derfor en del af jobbet,” fortæller Madeleine Røn Juul.

NOVICE SOM LEDER

Ingen som helst havde forberedt hende på, hvad det kræver at lede et stort teater med 150 ansatte fra vidt forskellige faggrupper og en nedarvet, topstyret ledelsesstruktur, der betød, at alle beslutninger – store som små – skulle ind over den øverste chefs bord.

”Som nybagt chef kastede jeg alt, hvad jeg havde af engagement ind i opgaven. Jeg knoklede løs og skulle fra starten tage mig af alt fra den langsigtede strategi til farven på tæppet i foyeren. Med tiden fik jeg uddelegeret nogle af opgaverne, men langt fra nok. Jeg havde bedt om en souschef igennem tre år, men det var desværre først allersidst i min ansættelse, at bestyrelsen

kunne se, at der var brug for en sådan til at tage sig af det administrative. Men da var det for sent."

LEDELSE SOM ISCENESÆTTELSE

Madeleine Røn Juuls faglige værktøjskasse var hentet i instruktørstolen.

"Jeg havde evnen til at begejstre, og jeg greb da også chefopgaven an som én stor iscenesættelse. Og du kan da komme langt med evnen til at motivere, men det kræver andet og mere at være chef. Du skal blandt meget andet træde i karakter, formulere visioner, administrere, tænke strategi, holde møder og få en stor gruppe mennesker til at tage ansvar og arbejde sammen."

Madeleine Røn Juul hældte lidt mere vand i vores glas og griner:

"Jeg anede jo ikke noget som helst om ledelse. For eksempel talte de meget om HR (Human Ressource) på amtsgården, og længe troede jeg, at HR var en forkortelse for Human Rights."

'Hvordan slipper vi af med de andre' fra 2007 var den sidste forestilling, Madeleine Røn Juul instruerede, mens hun var teaterchef på Aarhus Teater. Foto: Jan Jul

BARSKE CHEFBESLUTNINGER

Efter kort tid som teaterchef besluttede Madeleine Røn Juul at fyre halvdelen af de i alt 28 skuespillere. Der skulle ruskes op i teatret; nye mere moderne stykker skulle skabe liv og engagement i det gamle teater, og 14 af skuespillere måtte ryge på den konto og fik dermed ikke forlænget deres kontrakt.

"Lad os kalde det, hvad det var, og det var fyringer. Skuespilfaget er jo ikke som andre fag, hvor folk bare kan tage hen i nabobyen og finde et nyt job. Når du undlader at forlænge en skuespillers kontrakt, risikerer du at sætte en stopper for hendes eller hans karriere."

På en og samme dag holdt Madeleine Røn Juul møder med samtlige skuespillere. Femten minutter til hver samtale, hvor hun fortalte, om de fik forlænget deres kontrakt eller ej.

I perioden op til samtaledagen havde hun oplevet hedture, som var hun i overgangsalderen. Men på dagen og under samtalerne var hun rolig; klar og tydelig. Det her var noget, der skulle gøres. Og samme aften tvang hun sig selv til at møde op på teateret. Ikke noget med at gemme sig under dynen derhjemme.

"Processen skulle ske hurtigt og med det samme. Folk skulle ikke gå rundt i uvished i lang tid. Jeg havde jo også brug for at vise handlekraft. Det var barskt, men nødvendigt."

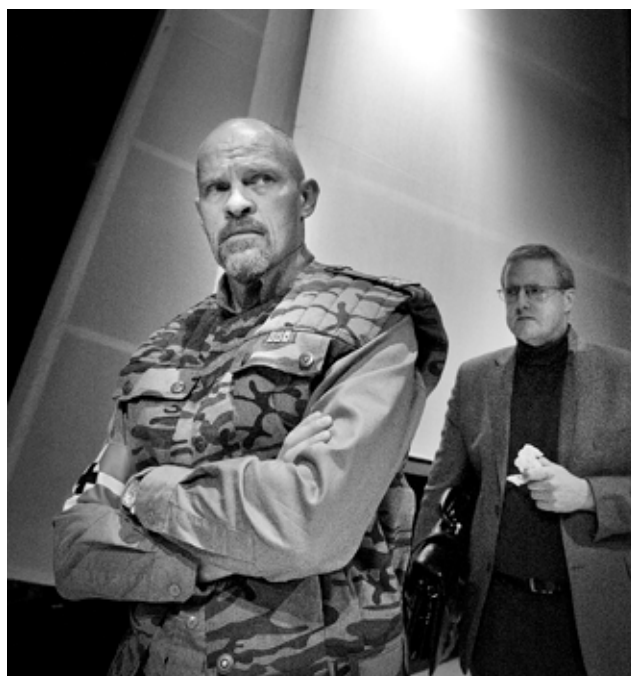
Men så sad hun der om aftenen i den århusianske teatersal og så en musical. En af skuespillerne sang, og det var netop en af de skuespillere, hun samme dag havde givet sparket.

"Så græd jeg. Først der kom min følelsesmæssige reaktion. For måske kom han aldrig til at spille på en scene igen."

Fyringsrunden fandt sted ganske kort tid efter, hun var blevet udnævnt som teaterchef. Og det var blot en af den slags tunge ledelsesopgaver, hun aldrig tidligere havde været i nærheden af.

EN ENORM LETTELSE

"Da jeg sagde nej tak til bestyrelsens tilbud om et års forlængelse af min kontrakt, var der først denne her dårlige samvittighed over ikke at følge det hele til dørs. Men så kom en enorm lettelse. Det var fantastisk ikke

længere at have ansvaret for 150 menneskers udkomme; husleje, børn og trivsel."

Nu er Madeleine Jul Rønn så tilbage på Aarhus Teater igen – ikke som chef men som instruktør af Don Carlos.

Hvordan er det at være tilbage på teatret?

"Medarbejderne har været min teaterfamilie, og det er de stadigvæk. Men jeg holder mig langt væk fra ledelsesgangen."

Hvor har du det bedst?

"I et prøvelokale."

Hvor har du det ellers godt?

"I en prøvesal."

Answer du det som vigtigt, at en teaterchef har en teaterbaggrund som fx skuespiller eller instruktør?

"Ja, afgjort. Som teaterchef bør du have denne her grundlæggende følelse af, hvad teatret er for en størrelse. Teatret ligger dybt i mit DNA, og jeg ved for eksempel, at der er grænser for, hvor effektivt og strømlinet du kan gøre tingene. Teatret er ikke skabt til at generere penge, og der er så mange ting, der ikke er målbare på et teater. Du skal samtidig vide, at hvad du putter ind af visioner, ledelse og værdier, først giver resultater efter minimum et halvt år."

Skal du nogensinde selv være teaterchef igen?

"Nej, aldrig. Nu skal jeg til at instruere værker. Forhåbentlig får jeg økonomi til at sige ja til de gode opgaver og nej til de forestillinger, der ikke er så mange udfordringer i. Men jeg vil da rigtig gerne også bruge lidt tid på at fortælle andre om, hvor vigtigt det er, at du som chef forstår at lede dig selv i stedet for, at du brænder ud." ■

MADELEINE RØN JUUL

■ Født 7. marts 1956

■ Uddannet sceneinstruktør fra Statens Teaterskole i 1984.

■ Har siden instrueret mere end 50 forestillinger og 30 radiospil.

■ Har modtaget adskillige priser og legater; blandt andet de danske teaterkritikers instruktørpris (1991) og Reumertprisen som bedste instruktør i 1999.

■ Senest har hun modtaget Nielsprisen for blandt andet at have fået Aarhus Teaters økonomi på rette kurs.

■ Hun startede som teaterchef på Aarhus Teater 1. juli 2004. Som teaterchef sikrede hun teatret tre Reumertnomineringer og en enkelt hjemført statuette for Nick Cave-koncerten, der blev årets bedste forestilling i 2006.

■ I sommeren 2008 forlod hun chefjobbet. Hun sagde nej til et tilbud om kontraktforlængelse.

■ Gift med iscenesætter og foredragsholder Willie Bryder Flindt og mor til Hans Christian Haase.

TRE HURTIGE OM LEDELSE

Du har sagt, at du ikke forstår, når hanelefanterne spiller Stratego. Hvad mener du med det?

"Nogle mænd bliver temmelig sure, når der kommer en kvinde og kalder en spade for en spade, for så kan de ikke få lov til at spille deres spil, hvor alt drejer sig om positionering, subtile betydninger og hentydninger. Jeg har mange gange rystet på hovedet, når hanelefanterne har pustet sig op for at vise omverdenen, hvor fantastisk betydningsfulde de er. Og så er der ikke så meget i det, når det kommer til stykket."

Er der forskel på at være mandlig og kvindelig chef?

"Da jeg havde gennemført afskedigelserne på Aarhus Teater blev jeg kaldt alt fra en slagter til en hård hund. Havde jeg været en mand, var jeg bare blevet betegnet som ham med hår på brystet. Der er anderledes forventninger til kvinder med magt end til mænd med magt."

Kræver det en særlig grad af is i maven at være teaterchef?

"På teatret er der altid den daglige katastrofe. Men som chef må du ikke køre med op. Du skal lære ikke at lade dig gribe af panik."

DSF-LØNSTATISTIK PÅ VEJ

DET ENKELTE MEDLEM FÅR ET NYTTIGT REDSKAB TIL LØNFORHANDLING, OG DSF FÅR BEDRE MULIGHED FOR AT FØLGE DEN GENERELLE LØNUDVIKLING I BRANCHEN, NÅR VI FÅR DEN FØRSTE LØNSTATISTIK PÅ DSF'S OMRÅDE.

Af Pia Møller Munksgaard, pmm@skuespillerforbundet.dk

■ Hvad skal man kræve i løn, når man skal arbejde på et teater under Københavns Teater? Kan man overhovedet tjene mere end mindstelønnen som danser – og hvor meget? Hvad tjener man på operakoncerter? Og hvor ligger gennemsnittet inden for film og tv?

Disse spørgsmål – og mange flere – vil en kommende lønstatistik for DSF's medlemmer forhåbentlig kunne give svar på. Det er første gang, DSF forsøger sig med en egentlig statistik for medlemmernes aflønning.

"Når vi ikke har gjort det tidligere, skyldes det, at skuespillere, sangere og dansere med vores mange freelanceansættelser er meget vanskelige at rumme i en traditionel lønstatistik. Men da vi lavede den store løn- og ligestillingsundersøgelse 'Løn og Køn' sidste år stod det klart, at der var et behov for mere oplysning omkring lønningerne i branchen," fortæller Henrik Petersen og tilføjer:

"En stor del er selvfølgelig fastlagt i overenskomsterne, men en del lønninger ligger over niveauet her. Og så er der også et stort område, som ikke er overenskomstdækket."

STØRRE ÅBENHED

Undersøgelsen 'Løn og Køn' viste, at mens arbejdsgiverne delte deres viden om lønniveauet i branchen med hinanden, så oplevede mange af de udøvende scenekunstnere en lukkethed omkring løn. DSF håber, at lønstatistikken kan give medlemmerne et bedre indtryk af lønniveauet i de forskellige dele af branchen og måske også medvirke til en større åbenhed omkring løn medlemmerne imellem.

"Lønstatistikken vil forhåbentlig blive et rigtig godt redskab, når man skal ind til en konkret lønforhandling. Og hvis det ender med, at vi laver en lønstatistik hvert eller hvert andet år, så får DSF også en langt bedre mulighed for at følge med i den reelle lønudvikling i branchen," siger Henrik Petersen.

HVAD KRÆVER DET AF DIG?

Omkring 1. april vil alle de medlemmer af DSF, som har angivet deres e-mail-adresse overfor forbundet, modtage en e-mail med nogle spørgsmål til deres løn i 2008 på forskellige områder. Hvis lønstatistikken skal blive brugbar og retvisende, er det vigtigt, at så mange som mulig svarer på spørgsmålene. Henrik Petersen opfordrer til, at man – selv om det kan virke

besværligt – bruger tid på at svare på spørgsmålene og finde de relevante oplysninger.

"Der er ingen tvivl om, at det er mere krævende for DSF-medlemmer at udfylde en lønstatistik, end det er for en fastansat DJØF'er eller HK'er. Men jeg håber, at så mange som muligt vil prioritere det."

Statistikken laves elektronisk, fordi det er den billigste og mindst ressourcekrævende måde. Statistikken dækker kun de primære kunstneriske arbejdsområder for skuespillere, sangere og dansere. DSF har undladt at tage områder som undervisning, konsulentvirksomhed og andre væsentlige bibeskæftigelser med, fordi spørgeskemaet ellers ville blive meget stort og uoverskueligt. ■

SÅDAN KAN DU FORBEREDE DIG PÅ LØNSTATISTIKKEN

- Tjek allerede nu i medlemslisten, at vi har din rigtige e-mailadresse!
- Sørg for, at du har en tast-selv-kode til SKAT's hjemmeside. Hvis ikke, kan den bestilles på www.skat.dk. Fra i år ligger alle skatteoplysninger og indberetninger fra dine arbejdsgivere kun elektronisk hos SKAT. Du vil ikke længere få diverse årsopgørelser på papir.
- Hvis du har gemt (alle) lønsedler og kontrakter for 2008 er det en god ide at få dem samlet, så du har dem klar, når du modtager spørgeskemaet.
- Gem din årsopgørelse fra PFA og andre pensionsselskaber. Du vil formentlig modtage den i begyndelsen af året.
- Svar på spørgeskemaet, når du modtager det. Afsæt god tid til det.
- Mind gerne kolleger om at svare på spørgeskemaet.

KREATIVITET

– ET SPØRGSMÅL OM INDSTILLING

DER ER INGEN GRUND TIL AT FRYGTE, AT DU EN DAG MISTER DIN KREATIVITET. AT TURENE TIL JOBCENTRET TIL SIDST GØR DET AF MED INSPIRATIONEN. NY BOG INTRODUCERER DE NYESTE TEORIER OM KOGNITION OG NEUROBIOLOGI FOR AT FORKLARE, HVAD KREATIV TÆNKNING EGENTLIG ER. DEN INTRODUCERER 'DEN KREATIVE INDSTILLING', DER FORKLARER, HVORDAN MAN KAN BLIVE BEDRE TIL AT FRIGIVE SIT KREATIVE POTENTIALE.

Af journalist Nana Toft

■ Frygten for at miste sin kreativitet. For ikke længere at kunne tilføre liv til sin rolle. For at stå på scenen og ikke længere kunne huske ordene. For den dårlige anmeldelse. Den angst er der måske flere, der kan nikke genkendende til.

Men kreativitet er ikke noget, der kommer som en guddommelig inspiration. Som kan tages fra dig, og som du dermed kan miste. At udfolde sig kreativt handler om at finde, eller rettere vælge, den rette 'kreative indstilling'.

Det er budskabet i bogen 'JA', der netop er udkommet på forlaget Gyldendal, skrevet af forfatter, underviser og facilitator Ernest Holm Svendsen, som til dagligt driver konsulentvirksomheden 'Kunsten at være menneske'.

VI ER VANEDYR

Bogens, og Ernest Holm Svendsens, centrale pointe er, at vi mennesker – i modsætning til dyr – frit kan vælge den indstilling, vi møder verden med. Vi har en dermed en unik mulighed for bevidst at forme vores liv. Men dermed ikke sagt, at det er ligetil. Det kræver en aktiv indsats og ikke mindst en erkendelse at komme dertil, hvor vi kan frigive den store mængde kreativ potentiale, vi hver især besidder.

For vi mennesker er underlagt vores biokemi: Vores krop og vores hjerne har en umanerlig stærk tendens til at fastholde os i vanetænkning og holde os på spor, vi kender i forvejen. Mennesket har svært ved at kaste sig ud i ukendt terræn. Men det er ikke desto mindre nødvendigt, hvis vi skal finde ind til den forømtalte 'kreative indstilling'.

"Mennesket er styret af processer i hjernen, der gør, at vi læner os tankemæssigt op ad tanker, vi allerede har tænkt før. Når vi skal arbejde kreativt, bliver vi derfor blokeret af de her processer. Det forhindrer os i at åbne op for det ubevidste i os. Et ubevidste der indeholder et kæmpe lager af kreativitet," forklarer Ernest Holm Svendsen, der samtidigt fortæller, at

vi – især i den vestlige verden – har en ganske veludviklet kritisk indstilling og bruger denne i langt højere grad end den kreative.

"Vi er noget mindre rutinerede, når det kommer til at bevæge os i retning af mere kreative indstillinger."

TEKNIKKER ER IKKE NOK

En helt central pointe er, at vi skal træne i at få det ubevidste i spil – og ikke mindst gøre det bevidst. Teknikker, som for eksempel en brainstorm, er i denne sammenhæng ikke nok, da det er noget, vi påfører os som en ydre ting.

"Teknikker griber tingene forkert an og er ikke nok til at bringe sig selv i en kreativ indstilling. De kan sagtens give os nye input, men problemet er, at vores hjerne undertrykker de nye input. Det er først, når vi får løst den udfordring, at vi for alvor kan lukke op for vores enorme potentiale," siger Ernest Holm Svendsen og fortsætter.

"Vi har en række 'somatiske markeringer', som hjernen reagerer på, der tvinger os til at gå i en retning, vi kender. Som hjernen anser for at være de mest relevante veje. Vi er tvunget til at gå mere indirekte til værks. Vi kan rent faktisk styre, hvor følsomme, om man så må sige, vi ønsker at være overfor de her markeringer og dermed hvor fri, vores tænkning kan blive."

Ernest Holm Svendsen nævner evnen til at turde give slip som et middel til den frie tænkning.

"Giv slip på det etablerede. Giv slip på målet. Giv afkald på krav og forventninger og acceptér ikke mindst andres idéer," lyder rådene.

Gør vi det, har vi ifølge Ernest Holm Svendsen taget vigtige skridt hen imod en legende, spontan og fleksibel indstilling. En indstilling der aktiverer de dele af hjernen, hvor de kreative processer finder sted. For kernen i den kreative indstilling

er faktisk villigheden til at gå 100 procent med på de idéer, der opstår. Både hos en selv, hos andre og gennem tilfældigheder i øjeblikket.

Som kunstner skal man tage idéen på sig, drage den ind og udvikle den yderligere, så den "fylder en fra øverste hårtop til det yderste af storetåen", som Ernest Holm Svendsen beskriver det.

"Det er ikke nok bare at sige "ja" til idéerne. Du skal sige "ja, og". Udvikle dem. Vores følelse af, at en idé er dårlig er bare... en følelse! Det er vores somatiske markeringer, der reagerer på, at idéen ikke stemmer med de mønstre, vi kender i forvejen. At gå med på den alligevel, er faktisk den mest effektive vej ud af vanetænkningen. Og jo mere tåbelig, fjollet og idiotisk, jo bedre", lyder det fra Ernest Holm Svendsen.

PARKÉR LISE PÅ JOBCENTRET

Mange kunstnere kender jobcentret og a-kassen ret godt. En del kender også til det at være nødt til at arbejde med andet end deres fag. Frygten for at komme langt væk fra det man elsker og er god til, er reel, og der kan måske endda snige sig en tvivl ind: Vil al denne her administration, alle disse møder og irrelevant jobsøgning, gå ind og slukke kreativiteten – en dag?

Men også her er budskabet fra Ernest Holm Svendsen, at man skal parkere Lise fra jobcentret i jobcentret. Og så ellers gå i øvelokalet eller på settet iklædt en kreativ indstilling. Igen; det er et spørgsmål om et bevidst valg.

"Til forskel fra dyrene har vi den fordel, at vi selv kan vælge vores egen indstilling. Vi kan stå på jobcentret om formiddagen, og vi kan vælge en kreativ indstilling om eftermiddagen i øvelokalet. Der er med andre ord ikke fare for, at administration og mystiske jobs slukker kreativiteten. Hvis vi vel at mærke beslutter os for det."

Du kan læse mere om Ernest Holm Svendsen på www.kavm.dk og www.bodhi.dk

ERNEST HOLM SVENDSEN

Cand.mag. i dramaturgi og multimedier og ekstern lektor i Innovation ved Aalborg Universitet.

Han har siden 1992 været improvisationsskuespiller ved teaterfænomenet Café Kølbert, undervist i kommunikation og design på Aarhus Universitet og ledet de kreative processer i de danske afdelinger af et internationalt it-konsulenthus.

Han driver til dagligt kursus- og konsulentvirksomheden "Kunsten at være menneske" og har gennem årene hjulpet flere tusinde mennesker med at frigive deres kreative potentiale via kurser, workshops, udviklingsprogrammer og uddannelsesforløb. Han har arbejdet med meget forskellige mennesker; fra studerende til topledere og fra ingeniører til journalister.

“Til forskel fra dyrene har vi den fordel, at vi selv kan vælge vores egen indstilling. Vi kan stå på AF-kontoret om formiddagen, og vi kan vælge en kreativ indstilling om eftermiddagen i øvelokalet.”

Ernest Holm Svendsen

ANMELDELSE

OMSIDER!

Af Torben Jetsmark

Efter 17 års tilløb er den endelig kommet: Jens Kirkedal Jensens bog om teatermasker. Med et greb i klicheposen: Det er blevet et brag af en bog!

Bogen hedder slet og ret: 'Teatermasker' og er "3 i 1" bog: Dels en systematisk lærebog for teaterfolk, der ønsker at tilegne sig maske-magerens kunst, dels en håndbog, hvor amatører kan få solide staldtips, og endelig en inspirationsbog for alle maskeinteresserede.

Inden Jens Kirkedal Jensen besluttede sig for at blive professionel maskemager, havde han syslet med teater på forskellig vis: Han havde bl.a. taget undervisning i mime og billedstofteater. Beslutningen om at lære sig maskemagerfaget blev truffet under et ophold i Ubud på Bali, hvor han som volontør fik lejlighed til at skære teatermasker i et af de mange maskeværksteder, som har etableret sig i forstaden Mas.

Debut'en i Danmark fik Jens Kirkedal i 1985 på teaterværkstedet 'Blå Hest' under ledelse af Alexander Jochwed, og siden da har Kirkedal ernæret sig som professionel maskekreатор. Udover at beskrive fremstillingen af hel- og halvmasker har Kirkedal også et afsnit om hjelmmasker og kæmpeangdukker: Nyttigt stof for teaterfolk der ønske at arbejde i store formater.

Bogen falder i syv afsnit, hvor vi først bliver ført ind i maskeverdenen gennem en analytisk gennemgang af ansigtets anatomi, herunder de basale mimiske udtryk, som enhver skuespiller, der anvender teatersminke, har glæde af at kende. Fra ansigtets "topograf" føres læseren videre til masken som dramatisk værktøj.

Bogen er rigt illustreret dels med fotos af Kirkedals masker, dels med grundige, detaljerige tegninger som forfatteren selv har udført i en inspirerende og behagelig streg.

Til sidst i bogen afslører Kirkedal, hvor han finder sin inspiration: I fotos, tegneserier, kunst- og teaterbøger, træskærerarbejder i kirker og byens facadeudsmykninger de såkaldte 'maskeroner'.

Følger man opskriften og står med en færdig teatermaske, hvad gør man så? Det spørgsmål besvares ikke. Bøger om spilleteknik, øvelsesprogrammer, kropstræning, stillære, teori, historie og dramatiske værker for maskespillere, dem må man søge andre steder.

Der går ubekræftede rygter om, at forlaget Drama arbejder på at fylde 'hullet' ud, så de fascinerende masker kan manifester sig i praksis, men indtil da: Nyd Kirkedals bog!

*'Teatermasker' af Jens Kirkedal Jensen
181 sider illustreret af forfatteren, Forlaget Drama*

PÅSKE ELLER SOMMERFERIE I FORBUNDETS SOMMERHUSE?

VI GÅR MOD LYSERE TIDER, OG DERMED ER DET BLEVET TID TIL AT PLANLÆGGE PÅSKE- OG SOMMERFERIE, HVIS DU KUNNE TÆNKE DIG AT BENYTTE DIG AF ET AF FORBUNDETS HUSE.

SEND EN ANSØGNING TIL DANSK SKUESPILLERFORBUND, SKT. KNUDS VEJ 26, 1903 FREDERIKSBERG C

ELLER MAIL DEN TIL [NM@SKUESPILLERFORBUNDET.DK](mailto:nm@skuespillerforbundet.dk) INDEN 6. MARTS 2009.

SÅ FÅR DU BESKED HURTIGST MULIGT.

PRISEN FOR EN UGE ER 3000 KR., BORTSET FRA DE TO SMÅ HUSE I MARIELYST, DER KOSTER 2500 KR.

DU KAN LÆSE MERE OM DE ENKELTE SOMMERHUSE PÅ VORES HJEMMESIDE WWW.SKUESPILLERFORBUNDET.DK

KLIMAET I TEATERLIVET

- HVILKEN ROLLE KAN TEATERLIVET SPILLE I FORBINDELSE MED KLIMATOPMØDET I DECEMBER?
- HVORDAN KAN VI HVER ISÆR TÆNKE KLIMAET IND I VORES ARBEJDE OG VORES ARBEJDSPLADS?
- OG SKAL VI FORETAGE OS NOGET HELT KONKRET I FORBINDELSE MED MED TOPMØDET?

DET ER NOGLE AF DE SPØRGSMÅL, SOM JYTTE ABILDSTRØM SÆTTER TIL DEBAT PÅ ET MØDE OM KLIMA OG TEATERLIV
SØNDAG DEN 8. MARTS KL. 14-18 I RIDDERSALEN, ALLEGADE 7-9 PÅ FREDERIKSBERG.

MAN KAN TILMELDE SIG TIL MØDET PÅ PIET@RIDDERSALEN.DK ELLER TLF. 38 87 18 19, SENEST DEN 27. FEBRUAR.

LÆS HELE INVITATIONEN TIL KLIMAMØDET PÅ WWW.SKUESPILLERFORBUNDET.DK

PRISER FRA KUNSTFOND TIL FILM- OG SCENEKUNSTNERE

Øverst: Jacob Stage, Sigrid Husjord og Kasper Ravnhøj i 'Grasping the floor with the back of my head', som Jacob Stage og Kasper Ravnhøj blev premieret for. Foto: Søren Knud Christensen

Nederst: Tammi Øst, Henrik Birch og Steen Stig Lommer i 'Ansigtet mod væggen', som iscenesætter Jakob Schokking er premieret for. Foto: Thomas Petri

Statens Kunstfonds Film- og Scenekunstudvalg har præmieret 11 kunstnere bag seks værker, som har udmærket sig særligt inden for film og scenekunst i 2008. Kunstnerne modtager i alt 600.000 kroner. På scenekunstmrådet har udvalget valgt at præmiere værker, der er nytænkende, og hvor de forskellige elementer i forestillingerne spiller særligt godt sammen, og publikum er blevet mødt med en topprofessionel og fornyende helhed. De præmierede film – to spillefilm og to dokumentarfilm, der præmieres som samlet værk, viser alle et anderledes og fornyende billede af Danmark i dag.

DE VÆRKER, DER ER PRÆMIERET, OG KUNSTNERE BAG VÆRKERNE ER

'GRASPING THE FLOOR WITH THE BACK OF MY HEAD'.

Udvalget har præmieret koreograferne Jacob Stage og Kasper Ravnhøj med hver 50.000 kroner.

'ANSIGTET MOD VÆGGEN'. Iscenesætter Jakob Schokking er premieret med 100.000 kroner.

'OSKAR'. Udvalget har præmieret instruktøren Alex Byrne og dramaturgen Jakob Højgård Jørgensen med hver 50.000 kroner.

'GÅ MED FRED JAMIL'. Filminstruktør Omar Shargawi og filmfotograf Aske Alexander Foss har hver modtaget 50.000 kroner.

'FRYGTELIG LYKKELIG'. Filminstruktør Henrik Ruben Gentz og filmfotograf Jørgen Johansson præmieres hver med 50.000 kroner.

'FRA THAILAND TIL THY, OG, FRA THY TIL THAILAND'. (præmieres som samlet værk). Filminstruktør Janus Metz og socialantropolog Sine Plambeck har hver modtaget 50.000 kroner.

ROBERT

'FRYGTELIG LYKKELIG' LØB MED DET MESTE

'Frygtelig lykkelig' (foto: Karin Alsbirk) fik bl.a. Robert for årets bedste spillefilm, mens 'Flammen og Citronen' (foto: Brita Krehl) modtog flere tekniske priser og 'Max Pinlig' (foto: SF-Film) blev årets børnefilm ved Robert-uddelingen.

FILMATISERINGEN AF ERLING JEPSSENS ROMAN 'FRYGTELIG LYKKELIG' FIK EN RÆKKE AF DE STØRSTE PRISER VED ROBERT-UELDELINGEN.

ÅRETS DANSKE SPILLEFILM	'FRYGTELIG LYKKELIG'
ÅRETS BØRNE- OG UNGDOMSFILM	'MAX PINXLIG'
ÅRETS INSTRUKTØR	HENRIK RUBEN GENZ ('Frygtelig lykkelig')
ÅRETS KVINDelige HOVEDROLLE	LENE MARIA CHRISTENSEN ('Frygtelig lykkelig')
ÅRETS KVINDelige BIROLLE	SARAH BOBERG ('To verdener')
ÅRETS MANDLIGE HOVEDROLLE	JAKOB CEDERGREN ('Frygtelig lykkelig')
ÅRETS MANDLIGE BIROLLE	JENS JØRN SPOTTAG ('To Verdener')
ÅRETS MANUSKRIFT	DUNJA GRY JENSEN og HENRIK RUBEN GENZ ('Frygtelig lykkelig')
ÅRETS FOTOGRAF	JØRGEN JOHANSSON ('Frygtelig lykkelig')
ÅRETS SCENOGRAF	JETTE LEHMANN ('Flammen og Citronen')
ÅRETS KOSTUMIER	MANON RASMUSSEN ('Flammen og Citronen')
ÅRETS SMINKØR	SABINE SCHUMANN og JENS BARTRAM ('Flammen og Citronen')
ÅRET SPECIAL EFFECTS	HUMMER HØJMARK, JONAS DREHN, THOMAS BUSK ('Flammen og Citronen')
ÅRETS LYD/SOUNDDESIGN	HANS MØLLER ('Flammen og Citronen')
ÅRETS KLIPPER	ANNE ØSTERUD ('To Verdener')
BEDSTE AMERIKANSKE FILM	'NO COUNTRY FOR OLD MEN' (Ethan og Joel Coen)
BEDSTE IKKE-AMERIKANSKE FILM	'MARIA LARSSONS EVIGE ØJEBLIK' (Jan Troell)

VIDEREUDNYTTELSE AF OPERA

Et særligt udvalg med repræsentanter for kunstnerne og for teatret skal i de næste to år tage stilling til Det Kongelige Teaters ønsker om forskellige typer af videreudnyttelse af teatrets operaforestillinger.

Udvalget er et resultat af de seneste overenskomstforhandlinger, hvor teatret havde et ønske om at kunne videreudnytte operaforestillingerne på en række elektroniske platforme, f.eks. film, CD og DVD. Udvalget kan lave aftaler om denne type kendt videreudnyttelse og desuden aftaler om at udforske nye teknologiske muligheder og nye platforme.

I aftalen om udvalget slås fast, at radio- og tv-transmissioner af operaforestillinger i DR og TV2 fortsat alene kan ske på de vilkår, der er fastsat i overenskomsten. Det er denne overenskomstmæssige honorering af kunstnerne, som Danmarks Radio senest har sagt, at man ikke længere vil betale.

Læs artiklen om dette emne i Sceneliv fra januar eller på www.skuespillerforbundet.dk

INTERNATIONAL SHOWCASE

Den anden internationale showcase for dansk scenekunst, p@rt.dk09, indkalder nu forslag til præsentationer under showcasen, der løber af stablen den 5.-7. november 2009. Den internationale showcase arrangeres af Københavns Internationale Teater, der også arrangerede den første i 2006. Den er skabt på baggrund af initiativ og kommissorium fra Kunstrådets Scenekunstudvalg, der også primært finansierer projektet.

Formålet er at skabe en platform, hvor internationale gæster kan møde danske scenekunstnere og skabe muligheder for samarbejde. Der vises både forestillinger i fuld længde og uddrag. Programmet vil afspejle de forskellige genrer inden for scenekunst. Børneteateret vil dog ikke være med, da man vurderer, at denne scenekunst har andre præsentationsplatforme og et stærkt internationalt netværk.

Deadline for at komme med forslag til forestillinger er den 23. februar. Læs mere om, hvordan du gør på www.performingart.dk eller kontakt projektkoordinator Jens Christian Jensen på jcj@kit.dk eller telefon 33 15 15 64.

NYE LEDERE PÅ SKOLEN FOR MODERNE DANS

Statens Teaterskole har ansat koreografen Christine Meldal som ny skoleleder for Skolen for Moderne Dans, efter at Hlíf Svavarsdóttir stoppede ved udgangen af 2008.

Christine Meldal vil samtidig få ansvaret for ledelsen af skolens koreografuddannelse, som hun har ledet siden 1998, og hun vil fungere som Statens Teaterskoles prorektor.

Skolen for Moderne Dans ønsker at omstrukturere og forstærke den pædagogiske og administrative ledelse, og derfor er der også opslået en helt ny stilling som uddannelsesleder for danseruddannelsen. Der søges en visionær person, som har solid kunstnerisk kompetence på internationalt niveau, og som kan medvirke til at positionere uddannelsen internationalt.

Vedkommende skal have indgående erfaring som både udøver og pædagog inden for professionel moderne dans.

Denne nye funktion ventes besat 1. marts 2009 eller hurtigt herefter.

RUNDE FØDSELSDAGE

FEBRUAR

Michael Hasselflug, 50 år	1. jan.
Zeev Sevik Perl, 50 år	10. feb.
Orto Ignatiussen, 50 år	19. feb.
Kim Rømer, 50 år	25. feb.
Preben Ravn, 75 år	27. feb.

MARTS

Martin Elung, 50 år	2. mar.
Hanne Windfeld, 50 år	4. mar.
Hans Chr. Johansen, 80 år	4. mar.
Kjeld Noack, 85 år	6. mar.
Lars Junker Thiesgaard, 50 år	7. mar.
Burkhard Forstreuter, 50 år	9. mar.
Ulla Schytte, 60 år	9. mar.
Lars Sidenius, 60 år	11. mar.

EFTERLØNSMØDE

24. FEBRUAR KL. 10.00

Nærmer du dig efterlønsalderen?

Skuespillerforbundet har bedt FTF-A komme og fortælle os om efterløn. Mødet vil give dig et samlet overblik over efterlønnen og dine muligheder for at bruge den. Du er velkommen til at tage en ledsager med.

På mødet vil du få svar på spørgsmål som:

- **Hvornår får jeg mit efterlønsbevis – og hvordan?**
- **Hvorfor skal jeg have et efterlønsbevis?**
- **Hvad er forskellen på at gå på efterløn som 60-årig og som 62-årig?**
- **Hvor meget må jeg arbejde på efterløn?**
- **Hvad betyder min pension for efterlønnen?**
- **Hvordan opnår jeg en skattefri præmie, og hvornår udbetales den?**

Du får også mulighed for at stille spørgsmål. Mød frem til en hyggelig og spændende formiddag.

**Mødet foregår i vores lokaler,
Skt. Knuds Vej 26.**

Tilmelding kan ske pr. mail til:
nm@skuespillerforbundet.dk eller på
telefon 33 24 22 00 senest torsdag den
19. februar 2009.

LEJLIGHED TIL TEATER- FOLK TIL LEJE I KASTRUP

Lille hyggelig møbleret lejlighed med altan og 2 min. til metro, 5 min til stranden og 10 min til lufthavnen udlejes fra d. 1 feb. 09 - 1 aug. 09.

6.000,- Inc. El/Varme, Kabel TV/ Net og vaskekort til vaskekælder. Kontrakt efter lejeloven, eller for kortere perioder efter aftale.

Ring til Nynne på tlf. 26271497.
Eller skriv på nynnekaren@hotmail.com

SKØNT SOMMERHUS I TISVILDE

udlejes i hele 2009. Ca. 80 m² helårsisoleret med brændeovn, stor stue / køkken, 2 soveværelser med dobbeltsenge, stor solrig grund, 2 km til strand. Send en mail og få billeder. Udlejes billigt i kortere eller længere perioder.

Pernille Grumme: pgrumme@get2net.dk

LEJE / ANDEL / EJER - BOLIG SØGES

Lille familie på 3 søger bolig i Kbhs området. Min. 3. vær og max 8000 kr pr. mdr. (hvis leje)
Vi ønsker os at bo i et roligt kvarter med nem adgang til grønne omgivelser.

Kontakt : Julie Riis 26 28 76 17 eller julieriis@hotmail.com

LEJLIGHED I SPANIEN

Lejlighed til leje i Spanien (Almuñécar, 80 km øst for Malaga) i perioden 15. december 2008 til 15. april 2009. 2 værelser m. 4 sovepladser, køkken, bad, stor altan lige ud til Middelhavet. 1.000 kr. pr. uge (Påsken dog 2.000 kr.) plus 3 Euro pr. dag for gas/lys.

Henvendelse: Grethe Mogensen 32 53 92 16 / 20 16 98 97 eller e-mail: grethemogensen@mail.dk

RECEPTION 6. MARTS KL. 15.00-18.00

I anledning af min 50 års fødselsdag samt mit 20 års jubilæum som tegnefilms-stemme-instruktør på Sun Studio, vil det glæde mig at se venner og kolleger til en lille reception (øl, vand og snacks) på Sun Studio, Dortheavej 4, 2400 Kbh. NV, 6.3. kl. 15.00-18.00.

Med venlig hilsen Lars Thiesgaard.

SOMMERHUS NÆR SKAGEN UDLEJES

Totalrenoveret husmandssted på 124 m², ligger ud til åbne marker og 2 km fra vandet udlejes på ugebasis. Brændeovne / vaskemaskine og tørretumbler. Pris kr. 3.000,- pr. uge **inkl. forbrug**.

Henvendelse: Torben Sekov. Tel. 40 11 60 46

BERLINER LEJLIGHED

Udlejes: Lys 4. sals lejlighed på 50 m², lige midt i centrum af Kreuzberg 36. Indeholder: 2 vær, spisekøkken, karbad, vaskemaskine og Internet. Udlejes billigt i kortere eller længere perioder.

Henvendelse: Rasmus Munch / munch.rasmus@gmail.com

PLAY & ACT ... fordi leg spiller en rolle

Improvisationstræning med Pernille Sørensen
www.playandact.dk - tlf. 21 81 67 76

METTE LUND FRANCK

Klassisk sanger og stemmecoach

- Sangundervisning
- Stemmecoaching, formidling
- Personlig udvikling gennem stemmen

Undervisning og kurser i København og på Fyn

Tlf. 41 56 67 80

www.stemmensportal.dk

STEMMENS
Portal

v/Mette Lund Franck

esterskov Bogføring

v/ Michael Vesterskov Kristensen
Tlf.: 26 16 98 70

Mail: info@v-bf.dk
Web.: www.v-bf.dk

Bogføring og årsregnskaber udarbejdes

SKAT 2008/09

Der er ikke udarbejdet et nyt skatteindstik for 2008/09, da der ikke er sket regelændringer siden 2007. Men du kan på forbundets hjemmeside under "Faglig service/Skat og selvangivelse" finde de nye satser for 2009, samt satserne for 2008, der skal bruges i forbindelse med selvangivelsen.

Har du spørgsmål til dette, eller ønsker du skatteindstikket tilsendt, er du mere end velkommen til at kontakte Heidi Holm Madsen på hbm@skuespillerforbundet.dk eller Tine Fangel på tf@skuespillerforbundet.dk eller ringe på tlf. 33 24 22 00.

SKAT

AUDITION

ONSDAG D. 4. MARTS 2009 KL. 10.00 - 17.00

**FOR SANGERE I DANSK SKUESPILLERFORBUND OG ELEVMEDELMER
HOS O.A. OG SOLISTKLASSEN**

**DANSK SKUESPILLERFORBUND INVITERER IGEN
TIL KOLLEKTIV FORESYNGNING/AUDITION.**

INVITATION, LISTE OVER PANELDELTAGERE OG TILMELDINGSSKEMA KAN FINDES PÅ FORBUNDETS
HJEMMESIDE: WWW.SKUESPILLERFORBUNDET.DK , SE UNDER "OPERA-NYT" . DU KAN TILMELDE DIG FRA:

MANDAG D. 16. FEBRUAR 2009 - KL. 8.00 TIL OG MED SØNDAG D. 22. FEBRUAR 2009 - KL. 24.00.

TILMELDING KAN SKE VED AT UDFYLDE TILMELDINGSSKEMAET UNDER "OPERA-NYT" OG FOREGÅR EFTER
"FØRST-TIL-MØLLE"-PRINCIPPET. ALLE TILMELDINGER UDENFOR OVENSTÅENDE TIDSRUM VIL IKKE VÆRE GYLDIGE.

VI GLÆDER OS TIL AT SE DIG

MANGE HILSNER

OPERAUDVALGET

SCENELIV

udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 10 gange årligt. Oplag: 3300 eks. - Abonnement: 425 kr. p.a.

MAGASINET SCENELIV

Dansk Skuespillerforbund
Sankt Knuds Vej 26,
1903 Frederiksberg C.
Telefon: 33 24 22 00
Fax: 33 24 81 59, man.-fre. 9-12 og 13-15.
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve o.lign. sendes til:
pmm@skuespillerforbundet.dk
Redaktion: Pia Møller Munksgaard,
Henrik Petersen (ansv.).

Tryk: KLF Grafisk Hus. Design: bilgravbilgrav.

ANNONCEPRISER OG FORMATER (b x h)

Helside annonce	(170 x 270)	kr. 9.000
2/3 side annonce	(170 x 192)	kr. 6.000
1/2 side annonce	(170 x 133)	kr. 5.000
Top-annonce	(170 x 60)	kr. 2.000
VISITKORT-annonce	(112 x 30)	kr. 600
Medlemsannoncer	(112 x 30)	kr. 300

Annoncemateriale skal afleveres reproklart, digitalt på CD eller mail i pdf-format. Alle priser tillægges moms og evt. farvetillæg.

Særlige annonceønsker:
Kontakt Tine Fangel - tlf. 33 24 22 00

DSF'S BESTYRELSE 2008/09

Henrik Petersen (formand)	44 44 99 24
Julie Carlsen	40 29 58 83
Peder Dahlgaard	66 14 50 85
Christian Damsgaard	38 33 88 20
Ane Marie Fjelstrup	35 42 48 17
Rasmus Hammerich	40 71 29 87
Lars Hunniche	35 43 90 95
Joen Højerslev (suppleant)	32 55 93 99
Katja Elgaard Holm	26 14 41 18
Ann Eleonora Jørgensen	33 79 02 25
Laura Kold	51 92 11 04
Henrik Jandorf	30 23 44 32
Lars Lippert	21 48 06 12
Johannes Mannov	36 34 15 56
Ina-Miriam Rosenbaum	33 14 20 47
Jacob Stage	38 10 83 85

DSF'S SEKRETARIAT

Formand: Henrik Petersen
Direktør: Mikael Waldorff
Kommunikationschef: Pia Møller Munksgaard
Bogholder: Lis Jespersen
Regnskabsfører: Heidi Holm Madsen
Juridiske konsulenter: Maj Hagstrøm og Nanna Klingsholm (orlov)
Forbundsjurister: Berit Lassen (orlov), Magnus Homann Poulsen, Charlotte Olsen og Anders Ingemann Johansen
Socialkonsulent: Nanna Møller
It-manager: Sengül Kaya (orlov)
Kursus- og Legatsekretær: Hanne Arlund og Karin Iwersen (orlov)
Sekretær for formand og direktør: Tine Fangel
Omstilling/Sekretær: Sophie Hovdekorp

FILMEX' SEKRETARIAT

Sven Kromann-Rasmussen, Jette Rydder og Kristine Staffeldt

PICS: Iben Hjejle og Faigh Zamani i 'Flugten'. Foto: Jonas Alarik, Thomas Marrott, Jan Buus

DEADLINE SCENELIV MARTS: 16. FEBRUAR

TEATER MED HÅRDE ODDS

TEATER OG SCENEKUNST HAR I CAMBODJA SKULLET OVERLEVE FOLKEMORD OG BORGERKRIG. I DAG OPLEVER DET LANDETS EGET TEATER PRESSET FRA VESTENS STIGENDE INDFLYDELSE.

SPÆNDENDE REPORTAGE I NÆSTE NUMMER FRA CAMBODJA – LANDET HVOR TEATRET NEMT KUNNE VÆRE AFGÅET VED DØDEN.

LEDER

ET MEDIEFORLIG OG EN KONCERTSAL

At Folketingets partier valgte at frelse TV2 fra en truende konkurs med et medieforlig, der giver stationen ret til at opkræve en abonnementsafgift på 25 kr., er vel egentlig en mindre overraskelse. Det er som regel ikke let at sælge en konkurstruet virksomhed til en fornuftig pris. Beslutningen blev da også fulgt af bemærkninger fra flere partier om, at det ikke var en beslutning, man var begejstret for – men fandt nødvendig.

Det er ærgerligt, at flere partier ikke frivilligt vil indse, at høje krav til kvalitet og public service i sendefladens udbud sætter et omkostningsniveau, som man ikke nødvendigvis kan regne med, at private annoncører har interesse i at dække.

Også på teatre og andre kulturinstitutioner mærker vi lige nu, hvor svært det kan være at indfri de forventninger, som publikum har fået til et højt kvalitetsniveau, når sponsorer på grund af pengeknaphed trækker sig fra engagementerne.

Selv om man ikke har garanti for høj kvalitet, bare der er penge nok, er der ingen tvivl om at kvalitet og penge går hånd i hånd. Det gælder inden for film, musik og teater såvel som medier.

At det i samme medieforlig lykkedes at komme ud med et resultat, der også tilgodeser Danmarks Radios slunkne økonomi, er mere overraskende og frem for alt glædeligt.

Kunstnerorganisationerne har ved flere lejligheder udtrykt deres bekymring over de heftige besparelser, DR har måttet gennemføre som resultat af koncertsalsbyggeriet. Og selv om 65 ekstra millioner ikke nær modsvarer besparelserne, er der dog i beslutningen en opblødning af den meget hårde linje, regeringspartierne oprindeligt lagde, om ikke at ville være med til at sikre alsidighed og kvalitet i DR's udbud.

Det er værd at lægge mærke til, at en væsentlig del af ekstrabevillingen vil blive brugt til at styrke de faste orkestres bemanning, og dermed kunstproduktionen i DR.

Da besparelserne i sin tid blev fremlagt, lagde man op til stærke indskrænkninger i den planlagte dramaproduktion. De er allerede siden blevet revideret, fordi man er klar over, at drama er noget særligt for DR og en publikumsmagnet.

Nu sender man altså et signal om, at man også vil gøre noget positivt for musikken.

Hvis det er et udtryk for en bevidst politik i DR, så tør man måske håbe på, at der også er en fremtid for f.eks. oplæsning af litteratur og operatransmissioner fra Det kgl. Teater.

I forbindelse med koncertsalens åbning blev der fremsat mange smukke udtalelser om kunstens og musikkens værdi. Der blev også udtalt knubbede ord fra andre sider.

Nu står koncertsalen der, og det gør den formodentlig også om 75 år, når alle ofrene og trakasserierne er vage erindringer.

Jeg tilslutter mig de udtalelser, der har lagt vægt på, at man nu skal satse på at fylde huset med kunst og kvalitet og dermed være med til at sætte en standard for vores allesammens kulturelle muligheder.

Hvad DR angår hæftede jeg mig særligt ved én udtalelse fra bestyrelsesformanden om, at han har en tyrkertro på at man gennem kunst, kultur, nyheder og kvalitet skal sikre en stærk folkelig interesse for Danmarks Radio.

På den baggrund er der al mulig grund til at ønske tillykke med den ny koncertsal. ■

*Henrik Petersen,
formand for Dansk Skuespillerforbund*

Taastrup Teater og
Teatret Møllen præsenterer
en af teaterhistoriens
allerstørste klassikere

www.logd.dk

TRE SØSTRE

AF ANTON TJEKHOV

PREMIERE
DEN 2. APRIL
PÅ TEATRET MØLLEN

taastrupteater.dk

TEATRET MØLLEN

Teatret Møllen Møllepladsen 4 6100 Haderslev +45 7452 6679